Ужас није (партикуларно живи) дух у (универзално мртвој) машини, већ (мртво универзална) машина у сваком срцу (партикуларно живог) духа.

Славој Жижек

Током актуелне изборне кампање, медији наклоњени проевропским странкама, попут ТВБ92 или *Блица*, грађане поново подсећају на суморне деведесете и владавину социјалиста и радикала. Али, када се већ толико спомињу деведесете, занимљиво је подсетити да се овог месеца навршава 10 година од како је, после оставке Манојла Вукотића, на чело *Блица* постављен Веселин Симоновић. Под његовим вођством *Блиц* је постао један од симбола отпора тадашњој власти и остао један од најтиражнијих и најутицајнијих дневних листова у Србији. Сам Симоновић је прошле године добио Награду града Београда за новинарство, а ове новине су проглашаване узором независног новинарства у Србији. Стога ова годишњица може послужити уреднику и редакцији *Блица* (и сличних медија) да погледају уназад и да размисле и о својим резултатима и достигнућима. Али, ако буду у стању да заиста објективно размисле о томе где су били, а шта су сада, можда и увиде да су се током протеклих десет година, од бораца за слободу медија претворили у нове медијске тиране.

У Европу пре Србије

У протеклих десет година *Блиц* је остао доследни пропагатор транзиције, либералног капитализма и сарадње са тзв. „међународном заједницом“. Нарочито је потенциран улазак Србије у евроатлантске интеграције, што би, како се то у појединим круговима сматра, довело до претварања Србије у „нормалну” земљу. Међутим, и поред њиховог повеликог труда, Србија још није остварила зацртани циљ, није постала део ЕУ, нити се може рећи ни када ће то бити. За утеху проевропски настројеним снагама остаје чињеница да Европа већ увелико улази у Србију, односно да су различите европске компаније у протеклих осам година инвестирале у нова, или откупом постале власници бројних српских предузећа.

Једна од фирми у страном власнишву је управо „Блиц“ д.о.о. (од недавно „Ringier“ д.о.о.), које издаје популарне таблоиде *Блиц, Ало* и *24 часа.* У октобру 2004. године овај популарни дневних постао је власништво швајцарске

мултинационалне медијске корпорације

„
Ringier
”, која је од немачке издавачке куће „Грунер и Јар”, откупила 74,9 посто деоница, и тако постала већински власник овог тиражног таблоида. Према тадашњим коментарима, један од разлога за куповину био је велики тираж, утицај и углед
Блица
као независног медија, и могућност значајног развоја и профита у околностима раста српског медијског тржишта, посебно у сектору оглашавања. Да је куповина Блица била одличан потез, сведочи и недавна конференција за штампу у Скупштини града Београда, приређена поводом обележавања 175. година постојања ове швајцарске корпорације, на којој су обелодањени велики пословни успеси у Србији. Према изнетим подацима, раст укупних прихода у Србији од 2004. године је огроман, а од издавачке куће је створено велико медијско предузеће, што сведочи да је куповина била прави потез. Генерални директор компаније

„
Ringier Srbija
“, Атила Михок, на конференцији је саопштио да су у протеклим годинама успех забележиле и дневне новине, магазини, интернет и продаја књига, а да Рингиерова дневна новинска издања (
Блиц,
Ало,
24 сата,
Блиц жена.
..) у Србији заузимају чак трећину тржишта и прво место. Михок је са задовољством објавио и да је протекла година за пословање била убедљиво најбоља, а да је у Србији остварен укупан приход од четири милијарде динара, односно око 50 милиона евра.

Колико је Србија важно и перспективно тржиште сведочи и присуство Михаила Рингиера, власника и издавача „Ringier групе“, који је на конференцији изнео заиста импресиван податак да његово мултинационално предузеће постиже више од 500 милиона франака (око 300 милиона евра) промета у свим земљама у којима делује.

„
Ringier
” је своју експанзију започео 1988. на тржишту Азије, а почетком деведесетих се позиционирао као једна од водећих медијских кућа на територији Источне Европе. Компанија се иначе у свом деловању концетрисала на таблоиде, захваљујући којима и остварује тако велики промет, те је тако постала један од највећих новинских издавача и тржишни лидер у сектору таблоида у матичној Швајцарској, Румунији, Словачкој, Чешкој, Мађарској и Бугарској, а како видимо и у Србији. Компанија иначе послује и у Кини и Азији, запошљава укупно 7.016 радника, а у њеном окриљу широм света објављује се преко 120 новина и магазина, производи више од 20 ТВ програма, послују две радио и две ТВ станице, 50 веб плаформи и 12 штампарија.

Нема сумње, судећи према изнетим подацима, Ringier је заиста права мултинационална корпорација у пуној експанзији. Дефинитивно се може рећи да је „Ringier свет”, па ако већ цела Србија није део Европе и „међународне заједнице”, мора се признати да *Блиц* јесте.

Таблоидима на врх света

У великом делу јавности Србије преовладава слика о Европи као уређеној заједници у којој се строго поштују обавезе и права, док се улазак крупног страног капитала представља као ултимативни услов за напредак земље у свим сферама и бољи живот грађана. У том случају, с обзиром на сву материјалну и духовну беду српског новинарства, било би природно очекивати да тако велика медијска корпорација из тако „нормалне” земље као што је Швајцарска допринесе развоју професионалног, одговорног и објективног новинарства у Србији, као и побољшању општег и материјалног положаја новинара.

Током протеклог периода, компанија „Ringier” је кроз новине које издаје изградила имиџ медијске куће грађанске провенијенције, независне од политичких и верских опција, коју одликују либерални поглед на свет и промоција толеранције, чиме се, како се тврди, доприноси друштвеном развоју и већем плурализму медијске сцене. Сам Mihail Ringier је на конференцији за штампу у Београду изјавио да су у компанији „свесни да у Србији не обављају само посао, већ да као издавачи сносе и одговорност”, а да конференција у Скупштини града и његово присуство представљају „израз поштовања” према нашој земљи.

С обзиром на овако добар глас, и с обзиром на показану љубазност и добру вољу г. Ringiera, логично би било претпоставити да швајцарска компанија у свом пословању у Србији заиста поштује начела која промовише на страницама својих издања. Нажалост, у својој досадашњој активности компанија „

Ringier
Србија” је показала да су речи једно, а дела сасвим друго, а да је њен основни и једини циљ профит. Уместо прокламованих начела и одговорности, ова компанија дизајнира садржај својих издања према потребама и циљевима профита, и тржишта, а не према стварним потребама грађана, које третира као конзументе јефтине поп културе и неолиберално идеологије.

„
Ringier
” се показује као класичан пример медијске глобализације, чија су главне карактеристика концентрација власништва, комерцијализација медија, негативан утицај на слободу информисања и погоршавање услова рада запослених.

Овакво деловање „Ringier” није никаква новост, пошто је у Србију пренет рецепт који се показао веома успешним у земљама Источне Европе. Управо су таблоиди били прва медијска реакција на „освајање слободе“ после пада комунизма, и у овим земљама највећи пораст бележила су оваква издања. Тако се брзо показало да власници страног капитала пре свега мисле на свој профит, а не на слободу и квалитет штампе. У условима глобализације, медији све више постају зависни од огласне индустрије, па су стога власници приватних медија заинтересовани за што већи тираж (што је и логично), који се пре свега постиже булеварском штампом. Таблоиди међутим увек подстичу емоцинални, сензационални однос према стварности, атакују на осећања, а занемарују рационални увид у догађаје. У Србији се често чује мишљење да се светски таблоиди баве само темама ван политике, али већина таблоида испод површине нуди својим читаоцима јасно испрофилисану идеологију, те има и јасну политичку улогу. Улога

„
Ringiera
” и
Блица
је да поспеши процес беспоштедне комерцијализације и економске и медијске колонијализације, у којој се нашла читава Источна Европа, а и Србија. Пажљиво читање
Блица
или какве друге

„
Ringierove
” новине потврђује мисао Славоја Жижека да је да је прелаз са социјализма на капитализам у источној Европи довео до низа комичних изокретања демократског ентузијазма у апсурд.

Урушавање демократског процеса

Услед актуелних политичких околности, политичка улога таблоида у Србији је јако изражена, а под окриљем жуте штампе одвија се огорчена политичка борба странака које учествују у власти, центара моћи, обавештајних служби, остатака старог и новог режима. За разлику од створеног имиџа „фине" медијске куће у оштрим сукобљавањима српског друштва, ни компанија „Ringier", заједно са *Блицом,* нимало не стоји по страни. Што увијено, што отворено, „ Ringier " у својим медијима даје подршку пре свега Демократској странци и Г17 плус, а такође у мањој мери и ЛДП-у. За разлику од створеног имиџа, недавни председнички избори су показали да *Блиц и те како* може да буде пристрасан, нетолерантнан и необјективан. У својим чланцима и коментарима *Блиц* је непосредно и посредно фаворизовао кандидата ДС Бориса Тадића, и отворено кршио правила изборне кампање тиме што није давао једнак простор свим кандидатима (што се поштовало чак и на толико нападаној ТВБ92). На страницама *Блица* преовлађивала је промоција Бориса Тадића, председнички кандидат СРС Томислав Николић приказиван је искључиво у негативном контексту, док остали кандидати готово и да нису постојали. Када се видело да победа Бориса Тадића није остварена у првом изборном кругу, *Блиц* је из све снаге покренуо активну политичку пропаганду, која се заснивала на свесном изазивању страха , ради мобилизације „проевропског бирачког тела". Ради што веће излазности, избори су оштром реториком представљани као судбински, као избор између Европе и изолације, напретка и пропасти, чиме је свесно изазивана даља поларизација и сукобљавање два највећа политичка блока у Србији.

Блиц на сличан начин прати актуелне изборе. Овог пута акценат је стављен на критику могуће коалиције СРС и ДСС, као да је евентуални постизборни савез две легалне парламентарне странке злочин и уништавање демократског система. Како се датум изласка на биралишта ближи, *Блиц* иде и корак даље. У тексту од суботе 19. априла у тексту „Споразум Коштунице и Шешеља" пише се о коалицији СРС и ДСС, која је наводно договорена у телефонском разговору Војислава Коштунице и Војислава Шешеља, што је иначе одлучно демантовано од стране обе странке. У тексту се између осталог наводи, да ће будућа влада затражити од Хашког трибунала да Шешељ има иста права као Рамуш Харадинај, односно могућност да се брани са слободе и да се бави политиком. У истом броју, изнад текста о споразуму ДСС и СРС стоји чланак, са насловом: „Тадић: Интегритет земље важнији од Европе", док се у чланку наводи Тадићева изјава да ће изабрати интегритет земље ако буде морао да се опредељује између ЕУ или Косова.

Ово је изврстан пример суптилне тактике која тежи да изазове подсвесну реакцију читаоца, и показатељ да се истина у *Блицу* не налази ни у редовима, нити између редова, него пре испод редова. Наиме, ако Шешељ тражи исте услове као Харадинај, онда је Шешељ једнак Харадинају. Ни онај ко се са њим договара и за њега тражи исте услове не може бити другачији, те је стога Коштуница једнак и Шешељу, а самим тим спада и у категорију људи у којој је и Харадинај. У исто време Тадићева изјава показује да је заправо он прави патриота. Поменути чланци су део манихејске пропаганде и поделе на добро и зло, која преовлађује у Рингиеровим издањима. Садржај *Блица* је константно у складу са наведеним тезама, те су онда они који су на страни добра (а то су увек Борис Тадић и сви који су за Европу) повезани искључиво са појмовима напретка, наде, будућности и победе и истинског патриотизма, који ће Србији и сачувати Косово и одвести у обећани европски рај. С друге стране су остаци прошлости, Томислав Николић и Војислав Коштуница, од раније повезивани са мржњом, страхом, прошлошћу и изолацијом, сада су стављени у исту раван са најгорим ратним злочинцем Рамушем Харадинајем.

Мора се признати да, за разлику од већине таблоида, спин-доктори *Блица* у промоцији својих начела показују зависну вештину, али у ситуацији када земљу карактерише недостатак политичке културе и искуства друштвеног дијалога, таблоидно новинарство попут *Блицовог* резултира радикализацијом јавног мњења, чиме угрожава развој ионако неразвијених демократских процеса у Србији.

Општа воља савеза елита

Наведени пример је само једна од манипулација којима *Блиц* обилује. Све је ово тешко повезати са ранијим похвалама новинама и њиховом глодуру као примеру независног и слободног новинарства, те би било добро да се и он и његови сарадници запитају какав су то пут прешли за протеклих 10 година, и какву су то трансформацију доживели. Јер, *Блиц* се у међувремену претворио у пропагандни памфлет одређених странака и одређене политике. *Блиц* не само да отворено подржава ДС, већ је у њему изузетно тешко, готово немогуће пронаћи чланак који ће критички писати о политици Г17 плус или ЛДП. Дефинитивно, уз маргинално појављивање понеког из ДСС, у

Блицу
простор добијају само истомишљеници, односно доследни следбеници европског пута Србије. Власници и уредници би на критике одговорили да је
Блиц
приватни медиј и да има право да подржава кога хоће, и да је сасвим разумљиво да свака новина гледа ствари из свог угла – што је веома спорно оправдање ако новине имају толики утицај на јавност и друштво.

А „угао“ „Ringiera“ и *Блица* је јасан – потребно је да се на сваки начин промовише, оправда и легитимизује проевропска политика и универзални неолиберални програм економских реформи, одређен Вашингтонским консенсузом, а који се спроводи у интересу светске олигархије и крупног капитала, у том смислу – једног уског слоја који се формира у земљи. Крупни мултинационални капитал (у овом случају
„
Ringierov
“), има своје природне интересе, а уз то поседује огроман новац којим може поседовати и контролисати утицајне медије. У њима се промовишу идеје, политичке партије и појединци с којима се имају истоветни интереси и гледишта,
а познато је да су проевропска политика и овај неолиберални програм из више разлога врло популарни и једнодушно прихваћени у делу наше политичке, економске и интелектуалне елите. Стога су интереси мултинационалне компаније
„
Ringier
” у Србији, истоветни са њиховим интересима, те је сарадња и често појављивање на страницама
„
Ringierovih
“ издања природна.

У ситуацији када капитал има тренд монополизације ради пораста профита он рефлектује интересе оних субјеката од којих зависи његов раст - а раст компаније „Ringi er “
зависи од доследног спровођења неолибералних реформи и уласка Србије у „европске интеграције“. У том случају би се политичка и економска ситуација у Србији коначно „нормализовала” и постала безбедна за несметано и дуготрајно стицање профита. У исто време,
странкама и свима осталима, који свој легитимитет и различите користи црпу из политке уласка Србије у евроатлантске интеграције, савезници као што су
„
Ringier
“ и
Блиц

су више него потребни, јер њихов рејтинг, легитимитет и зараде у многоме зависе од овог моћног медија. На овај начин је успостављена изврсна сарадња локалне и глобалне елите, које заједничким снагама раде на промоцији заједничких идеја и заједничке користи. Стога не треба посматрати улогу
Блица
у актуелној изборној кампањи другачије, него као подршку онима који ће компанији омогућити највећи профит и несметан даљи развој. Заузврат,
Блиц
представља проевропску и неолиберални политику ових странака као општу вољу грађана Србије.

Јединство интереса „Ringiera“ и дела домаће елите врло отворено се огледа у чињеници да је поменута конференција за штампу одржана у Скупштини града Београда, што је очигледна злоупотреба једне државне институције у приватне сврхе. На први поглед чуди чињеница да се, поред толико луксузних простора у Београду, конференција за штампу једне приватне компанија одржала у државној установи. На други – чини се да је поменута свечаност била начин да се пошаље јасна политичка порука да је њихова опција једина исправна и легитимна, а да је глобални неолиберални капиталистички поредак једино исправно и могуће друштвено уређење и једнак општој вољи грађана света.

Производња легитимитета

Према неким мишљењима, „владати данас – све чешће значи држати примат у индустрији идејне и семантичке продукције”, а циљ је убедити људе да су слободно пристали на оно на шта су морали да пристану. У глобалном новом поретку није важан догађај, већ његово објашњење и сликовна презентација, тако да савремени медији преузимају на себе да за читаоца прикупе, среде и оцене догађаје који чине тренутни свет. Захваљујући свом (раније постигнутом) угледу, ауторитету и читаности, *Блиц* је идеалан медиј (као и Б92) и одлично средство за преношење модерних стереотипа о једном свету. По
Блицу,
свет функционише у складу са старом Хегеловом тезом о константном напретку човечанства према слободи и Фукујамином тезом о крају историје, коју је у међувремену довео у питање и сам аутор. Стога идејна борба за
Блиц
више не постоји, нити је потребна, нити има смисла. У Србији оптерећеној политиком ове новине већ функционишу у сфери постполитике, и, по
Блицу,
најбољи од свих светова је већ остварен, постоји и функционише већ на нашим

границама. Србија само треба да се ослободи својих заблуда, да му се прикључи да би решила све своје проблеме. Стога су и главни симболи данашњег глобалног поретка, попут САД, НАТО, ЕУ и Хашког трибунала извори истине, коју само треба усвојити, да би Србија коначно нашла своје место у тзв. „међународној заједници“, а грађани живели у миру и напретку.

Европа и свет су у *Блицу* увек у праву, и не постоји могућност да се воља ЕУ и „међународне заједнице” и воља дела грађана и политичара у Србији супротставе, а да се не активира подела на силе светла и мрака. С једне стране су зато увек европска будућност, висок стандард, светле перспективе, мир, срећа и благостање, а са друге стране – национализам, примитивизам, сиромаштво, рат, демони балканског мрака и остаци прошлости, попут одређених политичара, религије или нације, који ометају пут у обећану земљу. Циљ *Блица* је да део грађана Србије одржи у овом уверењу, а остале да убеди да су свака критика, неслагање, или отпор глобалном систему потпуно неразумни, бесмислени, и да представљају само остатке предмодерне свести којима наше поднебље још увек робује. У складу с тим функционише и начин производње садржаја и објашњавања реалности у овом таблоиду, који опет функционише под строгим системом управљања. Вести се презентују и обрађују с пристрасношћу, у њима нису допуштене споредне мисли, нити превише споредних реченица. Насловима се туче по главама читаоца, а разрађеним механизмима и фиксним идејама се продире у подсвест, све у циљу непрестаног доказивања и убеђивања читалаца да Европа и „међународна заједница“ „немају алтернативу“. На овом задатку *Блиц,*
поред својих новинара, ангажује као писце колумна и коментара бројне познате личности из различитих сфера јавног живота (од спортиста, до тзв. „урбаних ликова“), чијим се ауторитетом, друштвеним, пословним или службеним угледом потврђује исправност наведених идеја.

Када у овом листу има критике, она је усмерена на проблеме изазване недовољно одлучним спровођењем економских реформи, недовољној сарадњи са Хагом, или недовољном залагању Србије на путу евроатлантских интеграција. Само питање оправданости такве политике и таквог система никада се не поставља, док се опоненти редовно жигошу као остаци прошлости које поменуте проблеме управо и изазивају. А изазиваче проблема је потребно уклонити. На сву срећу, *Блиц* и „Ringier“ имају довољно одговорности да грађанима сугеришу да се проблеми уклањају на изборима.

Аутоцензура и политичка коректност

У ситуацији када се у новинама готово ништа не препушта случају, ни сами запослени нису изузетак. *Блицов* новинар мора да се прилагоди уиграном и подмазаном механизму производње, који не сме да поремети личним ставовима и размишљањима. Да не би долазило до непредвиђених ситуација (које се у понекад решавају отказом неподобнима), најбоље је да новинар сам развије свест о томе шта је исправно и дозвољено. Аутоцензура наравно није никаква нова појава у медијима, ни код нас, а ни и у свету, а она се у *Блицу* постиже и одржава наметањем строгог дискурса политичке коректности.

Сама политичка коректност је настала као покушај да се заштите све врсте мањина и потенцијално дискриминисаних група у односу на доминацију већине, или оних моћнијих, што је стандард који је увелико прихваћен у свим светским фирмама. Тако је и у *Блицу,* где се политички некоректним најпре проглашава свако ко о друштвеним питањима не мисли као лево оријентисани либерални интелектуалци из Њујорка, Лондона, или какве друге светске метрополе. Непожељно је било какво угрожавање равноправности полова, вређање хомосексуалних особа, односно њихово било какво спомињање ван афирмативног контекста, или изјаве и гестови уперени против нечије расе, религије, годишта или мишљења. Пожељно је истицати право на нечију слободу избора, показивати толеранцију за различите животне стилове или укусе. У тај тренд уклапа се и што чешће коришћење енглеских речи и сленга, што боље познавање модерне поп културе, као и коришћење назива „Ром“ уместо „Циганин“ и „Албанац“ уместо „Шиптар“. Лепо васпитани новинар *Блица* ће свакако избегавати речи или гестове које га могу етикетирати као конзервативног, тако да у *Блицу* сасвим комотно можете да будете припадник неке мале религијске заједнице, лезбијка или геј, љубитељ „Ратова звезда“, јапанске хране, Манга цртања, драменбејса, фудбала, компјутерских игара, Мадоне, „Секса и града“, породице Гамбино, или било ког другог производа модерног конзумеризма. У *Блицу* можете бити „клабер“, „хипхопер“, „стрејтер“, „даркер“, „металац“, „навијач“, „вегетаријанац“, „Афроамериканац“, можете бити и све то одједном, односно све што толерише и модерни глобални капитализам. На крају, можете бити и сасвим обична и просечна особа, односно обичан грађанин који живи, ради, следи већину и себи и другима не поставља сувишна питања.

Политичка коректност овог типа свакако да је у модерним друштвима постала уобичајена не само у јавном, већ све чешће и у приватном животу, тако да не представља ни велико изненађење, а у суштини ни превелики терет. Ако се неком и деси нека несмотрена „политичка некоректност”, проћи ће релативно безболно, осим што ће убудуће морати да води рачуна и да се неко време понаша снисходљиво према

исправним колегама. У том случају преступник може да рачуна да ће освешћене и политички коректне колеге ипак имати разумевања, као што би неки бели Европљанин имао разумевања према припаднику неког племена у Амазонији, који не разуме или не жели да користи благодети модерне цивилизације.

Али, често се дешава да се под видом заштите слабијих, политичка коректност претвара у политичку подобност, те да они који не следе актуелну политичку линију коју заступају моћни, трпе озбиљније последице. То се, на жалост, дешава и у *Блицу,* у вези односа према српском питању. У
Блицу,
наиме, слободно можете бити све и свако, али је прилично незгодно и непожељно бити Србин.

Репресивна толераниција

Како је број политички коректних и проевропски настројених новинара у *Блицу* готово стопроцентан, тако је у овом медију све присутнија теза о колективној кривици српског народа и о његовом примитивном и злочиначком карактеру, који може да се исправи само потпуним прихватањем европских вредности. Стога је унутар новина поводом овог питања успостављен консензус и пракса политичке коректности, која се међутим претворила у праву идеолошку подобност. Према томе, политички некоректан, односно неподобан је свако ко не следи општу вољу за прикључењем „међународној заједници", свако ко на изборима не гласа за проевропске странке, и свако ко о питању Косова не мисли као „сав нормалан свет", односно невладине организације, америчка администрација, или структуре у Бриселу. За модерну проевропску елиту, претња модерној Србији долази од Срба – односно од оних који свој идентитет граде између осталог на припадности сопственом народу, те за такве у Блицу тешко да има места. Реч „Србин" се у комуникацији неретко користи у ироничном или саркастичном контексту, да означи нешто примитивно, бахато, злочиначко, па и фашистичко, као што се тако карактеришу и сви појединци и институције које нису на европској линији, попут СПЦ, која је за многе у
Блицу
„легло педофилије и клерофашизма". У складу са манихејском поделом света, сви који овако не мисле, себе аутоматски сврставају међу балканске примитивце и злочинце. Стога новинар
Блица,
да би био коректан и подобан треба да се одриче своје примитивне нације, њене балканске културе и националистичке религије, које представљају само гомилу глупости, сујеверја и злочина. Такође мора да прихвати модерне европске вредности, да свакодневно истиче своју приврженост европском путу, и да свакодневно показује

мржњу према свима онима који коче пут Србије у Европу, од Коштунице, преко СПЦ, до Заставиних аутомобила. Занимљиво је да исти однос политички коректни новинар Блица треба да има и према Русији и Русима, и да их сматра за подједнако примитивно зло и опасност за међународни поредак као и Србе.

Супротстављање, преиспитивање, или дискусија о наведеним тезама наилази на оштру осуду – јер ако неко не сматра да су Срби криви за распад Југославије, онда је он спреман да поновно крене у рат, а ако не осећа колективну кривицу, онда је спреман да понови Сребреницу. Ако неко сматра да не треба признати независно Косово, онда је спремана да сутра врши репресију над Албанцима, а ако не сматра да су српски (и руски) народ примитивни и фашистоидни, онда је и сам примитиван и фашисоидан. Ако он сматра да његова сопствена вера и нација једноставно имају једнаке врлине и мане као и све остале, онда није довољно проевропски орјентисан. Ако није проевропски орјентисан, онда сигурно није ни демократа, нити толерантан. А ако није толерантни демократа, онда мора да је радикал или де-ес-есовац, а ако је радикал или де-ес-есовац, онда је националиста. Ако је националиста, онда мора да је расиста и ксенофоб, а ако је све то, онда је сигурно фашиста и ратни злочинац који би сутра поновио Сребреницу. Дакле, као такав, он је изван поретка, не припада модерном свету, Европи и *Блицу,* јер није способан да поштује „правила игре" по којима функционише савремени свет. Такав није толерантан, а према нетолерантнима у
Блицу
готово да нема толеранције.

Новинар је новинару вук

У атмосфери политичке коректности наравно да нема места нормалним односима међу колегама и запосленима, јер се људи превасходно оцењују према политичким уверењима. У *Блицу* стога нема слободне размене мишљења, дискусија, расправе, јер се врло лако може доћи у ситуацију да се нечија политичка коректност доведе у питање. Стога су разговори углавном усмерени на дозвољене садржаје, а човек брзо научи да не сме да противречи. Запослени нерадо слободно говоре, јер ако појединац износи непопуларне идеје, или ако је спреман да о њима расправља, може се суочити с презиром чланова свог радног окружења. У тежим случајевима појединац може чак постати жртва мобинга, што је пракса која је постала уобичајена у модерној Еуропи, где су таквим притисцима изложени противници либералне демократије.
Оног тренутка када неко почне да мисли или покуша да дела другачије, он постаје претња, коју је боље уклонити. Стога свако ко жели да остане у
Блицу,
најбоље је да своје мишљење задржи за себе.

Није једноставно бити добар новинар *Блица,* али ко је је дошао са исправним ставом, ко је спреман да се мења, или у крајњој линији, ко је спреман да ћути и трпи, тај слободно може да остане. Али ко остане, мора да се прилагоди Блицовом калупу и да ради у програмираном смеру. То, међутим, не значи да су политички коректни новинари једнаки, а још мање да имају једнака права. У складу са неолибералним схватањем друштва, и *Блиц* представља „арену“ у којој се одвија борба за опстанак, у којој је „природно“ да немају сви једнака права, где је нормално да је човек човеку, односно колега колеги вук. Као и у свим модерним корпорацијама, и у *Блицу* в лада императив борбе и закон опстанка јачег. Притом они, који су се из неког разлога показали као јачи, способнији или вештији, грчевито чувају своје положаје и не дозвољавају да их било ко угрози. Стога у новинарским собама *Блица* влада јасно нормирани систем тежине и ранга, у зависности од положаја, до кога се стиже путем дуготрајног, верног и тешког рада, али исто тако и помоћу политичке припадности, родбинских или емотивних веза.

Јачи, најчешће и уредници, имају дужност да одржавају систем, који им даје одређене привилегије и врло солидна примања за домаће услове, али од њих тражи и велику одговорност. Притисак којим су сами изложени углавном шаљу према доле, који се потом шаље према новинару који је на дну новинарске хијерархије. Стога је и атмосфера у редакцији условљена притиском и присилом. Људи, додуше, разговарају једни с другима, али се човеку чини да би му подметнули ногу кад би се само одмакнуо један корак. Непр естани притисак нагриза човека, и у тој атмосфери се функционише попут робота. Велики број новинара ради у хонорарном статусу и немилосрдно конкурише један другом да би добио стално запослење. Често почињу са хонорарима који су једнаки просечној српској пензији, а углавном је потребно да прође више година да би се добило решење за стално. Положај запослених додатно је отежан тиме што су новинари изложени на милост и немилост уредницима, зависе од њихове благонаклоности, те зато често морају да трпе њихове хирове, испаде, а понекад и иживљавања. Новинари често одговарају и за грешке и пропусте уредника, немају никаквог права да се супротставе или изложе свој став, као што није могуће супротставити се вољи или наредби неког од директора.

Примања већине обичних новинара се крећу од износа просечне пензије до просечне српске плате, а произвољно одређивање хонорара ствара јаку конкуренцију, стога у фирми нема солидарности, а још мање синдиката и борбе за права запослених. Наравно, не може се рећи да су новинари срећни што раде под оваквим условима, али је систем тако постављен – новинари су жртве који у исто време стварају нове жртве, а многи уредници су годинама пролазили кроз машину *Блица* и осетили сву њену тежину. Али, ко не игра игру, други ће се играти с њим.

Бренд вреднији од новца

У данашње време тешко је наћи пристојан посао, те је стога разумљиво да многи новинари *Блица* (као и уосталом и на многим другим местима) морају да трпе политичку коректност, израбљивање, лоше међуљудске односе, мале плате и штошта друго. Ипак, тешко да ће ко од Блицових новинара радо променити радно место, и отићи у неки други медиј. На први поглед зачуђује верност запослених овако неправедном и суровом систему, и поставља се питање шта је то што им *Блиц* и „Ringier“ нуде, а да је вредније и од новца, личног интегритета и иоле нормалне радне атмосфере. Одговор се вероватно крије у бренду. Као што је већ наведено компанија „Ringier” је изградила имиџ медијске куће либералне, толерантне и грађанске провенијенције, и та слика ће свакако остати и даље, без обзира на реалност. Такође, *Блиц* је и даље једна од перјаница европске Србије, без обзира што се, уместо стварних демократских и европских вредности, све више претвара у билтен глобалног неолибералног супермаркета.

Какав год био, за све проевропски настојене грађане Србије, *Блиц* је свакако део Европе и света, коме они толико жељно теже, а углед, утицај и моћ ових новина омогућавају идентификацију са моћним и сјајним новим поретком. Сви *Блицови* новинари и сарадници, који су својим понашањем доказали политичку коректност и приврженост Европи, могу са пуним правом да се осећају делом привилеговане мањине, која је пре великог дела заостале, примитивне и националистичке Србије постала део глобалног новог света. Тако могу да са висине гледају своју средину, и да наспрам ње истичу своју вредност и свој супериорнији социјални, политички и интелектуални положај, што многи и раде, јер је то једини начин да се осећају добро. Свима у редакцији, или онима који се нађу његовим страницана, *Блиц* даје идентитет и илузију да су се изукли из балканског блата и постали грађани света и део глобалне либералне елите, што се одлично уклапа у мисионарски комплекс домаћих проевропљана. Поједини новинари *Блица* тако могу да уживају у сопственој уобразиљи да су она просвећена мањина која има за циљ да просветли и образује тужну већину просечних грађана и сељака Србије, која је неспособна да рационално расуђује и још се увек дави у примитивизму и глупости. Нема сумње да је, с обзиром на познату новинарску сујету, ова „Рингиерова“ и *Блицова*

понуда вреднија од новца. Стога и не чуди да су многи
Блицови
новинари спремни да трпе свашта, само да би живели са уверењем да су део света, иако сходно релативно ниским примањима живе сасвим балкански.

Но, како се често показује, процес кидања веза са старим идентитетом и улазак у Европу и свет није нимало лак и једноставан. Тако, често, они који се највише бусају у своје „груди европејске“ демонстрирају управо оне негативне особине балканског менталитета кога се тако одлучно одричу – примитивизам, острашћеност, простаклук, бахатост и непотизам. Онда и не чуди са коликом лакоћом, и са колико жестине и мржње такви могу да се обруше на сваког ко је у стању да им ту, за њих тешко прихватљиву истину, стави до знања.

На конференцији за штампу у Скупштини града г. Mihail Ringier је, између осталог, саопштио да његова компанија није нека тајна издавачка кућа из Швајцарске, већ да покушава да буде прилично транспарентна. Стога има места и за отворену расправу и аргументовану критику компаније и њених српских издања. Треба рећи да на домаћем медијском тржишту постоје и далеко горе новине, које су до сада на читаоце испоручиле тоне и тоне свакаквог ђубрета. У поређењу с њима,
Блиц
су заиста добре, професионалне и „нормалне новине”. Али, за новинарску професију је тужно ако једну светску корпорацију треба мерити са домаћим медијским загађивачима и тровачима, који су успели да новинарску професију срозају до професионалног дна. Али, са оваквим начином рада,
Блиц
је свакако далеко од објективности и одговорности, и свакако да својом искључивошћу не доприносу развоју демократске свести и стварању критичког јавног мнења. За обликовање праве јавности није довољно да људи говоре, већ и да имају шта да кажу, да кажу оно што мисле и да умеју и да слушају. Тек тада је могућ разговор, утврђивање проблема и расправа о њему, што је и основа демократске културе и друштва. Свега тога на жалост у Блицу нема.